

У Програмі наведено заходи щодо організаційного та фінансового забезпечення її реалізації, а також порядок контролю за її виконанням.

Для узагальненого відображення стану реформування житлово-комунального господарства розробляється система моніторингу, яка включає три групи індикаторів, що характеризують ефективність системи управління, фінансовий стан галузі та споживання енергоресурсів.

У подальшому для оцінки якості комунальних послуг та ступеня задоволеності ними громадян планується проведення громадських слухань як методу соціального моніторингу.

Прийняття та виконання Програми дасть змогу забезпечити сталу й ефективну роботу підприємств житлово-комунального господарства, зменшити до рівня експлуатаційної безпеки знос основних фондів у житлово-комунальному комплексі, знизити витрати й втрати при виконанні житлово-комунальних послуг, поліпшити якість житлово-комунального обслуговування населення, досягти оптимального співвідношення рівня доходів населення і його витрат на оплату житлово-комунальних послуг.

Отримано 17.10.2003

УДК 338.45:69:330.142.2:330.32

Л.О.КИЗИЛОВА, канд. екон. наук, К.А.МАМОНОВ

Харківська державна академія міського господарства

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ КАПІТАЛУ НА БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ У СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ УКРАЇНИ

Розглядається рух капіталу в умовах трансформаційних процесів України крізь призму аспектів його обліку на різних стадіях виробничого процесу.

Цілеспрямована політика України на інтеграцію з розвиненими європейськими державами потребує здійснення кардинальних дій щодо прискорення реформування економіки. Зміни, пов'язані з переходом до ринкових умов, вплинули на діяльність вітчизняних підприємств. Особливою проблемою для більшості з них стала відсутність необхідного капіталу для здійснення виробничого процесу. На більшості будівельних підприємств скорочувався обсяг капіталу, оскільки інвестиційні ресурси не відповідали потребам цієї галузі. Враховуючи це, важливим актуальним завданням є своєчасний контроль руху капіталу на всіх стадіях виробничого процесу.

Ринкові перетворення в економіці України привели до зміни традиційних умов господарювання. На сучасному етапі наслідком цього є

стійкі тенденції скорочення показників ефективності діяльності: фінансової результативності активів і реалізації, оборотності активів, а також обсягів реалізації продукції.

Більшість вчених розглядають капітал у двох аспектах: по-перше, капітал – це сума грошових коштів, що інвестується для забезпечення виробничого процесу (інвестований капітал), по-друге, новий капітал – це сума грошових коштів, що одержана в результаті цього процесу і є основою розширеного відтворення [1-7].

Суму інвестованого капіталу протягом року в грошовій формі можна визначити з урахуванням динаміки боргів будівельного підприємства за елементами витрат за формулою

$$K^i = (B_{\text{оф}} + B_{\text{м}} + B_{\text{оп}} + B_{\text{інш}}) - (З_{\text{пк}} - З_{\text{пн}}), \quad (1)$$

де K^i – інвестований капітал; $B_{\text{оф}}$ – витрати інвестованого капіталу на придбання основних засобів і нематеріальних активів; $B_{\text{м}}$ – витрати інвестованого капіталу на створення матеріальних запасів; $B_{\text{оп}}$ – витрати інвестованого капіталу на оплату праці й соціальні потреби; $B_{\text{інш}}$ – витрати інвестованого капіталу на інші потреби; $З_{\text{пк}}$, $З_{\text{пн}}$ – поточні зобов'язання на кінець і початок періоду.

Разом з тим для розрахунку обсягу нового капіталу як суми одержаних грошових коштів пропонується застосувати формулу

$$K = Д + (ДЗ_{\text{п}} - ДЗ_{\text{к}}) + (НЗВ_{\text{п}} - НЗВ_{\text{к}}) + (ГП_{\text{п}} - ГП_{\text{к}}), \quad (2)$$

де K – новий капітал; $Д$ – доход від усіх видів діяльності; $ДЗ_{\text{п}}$, $ДЗ_{\text{к}}$ – дебіторська заборгованість на початок і кінець періоду; $НЗВ_{\text{п}}$, $НЗВ_{\text{к}}$ – незавершене виробництво на початок і кінець періоду; $ГП_{\text{п}}$, $ГП_{\text{к}}$ – готова продукція на початок і кінець періоду.

Аналіз динаміки інвестованого капіталу на будівельних підприємствах м.Харкова показав, що цей показник у 2001 р. порівняно з 1995 р. значно скоротився. У зв'язку із зниженням темпів інфляції швидкість скорочення інвестованого капіталу в 1999-2001 рр. сповільнилася.

Результатом руху капіталу на підприємстві є сформований новий капітал. Аналізуючи його динаміку в 1995-2001 рр., можна зробити висновок, що його обсяги також зменшилися. Першопричиною цього стало скорочення обсягів інвестованого капіталу в суміжних періодах. Проте починаючи з 1999 р., процес падіння нового капіталу сповільнився, а на трьох підприємствах із чотирьох у 2001 р. спостерігалось його збільшення у порівнянні з 2000 р.

Капітал виступає індикатором, за допомогою якого можна оцінити тенденції розвитку підприємства. Він є динамічною категорією. З

одного боку, капітал спрямовується на здійснення відтворювального процесу на підприємстві, а з другого - характеризує його розвиток.

На досліджених будівельних підприємствах початковий капітал сформувався ще за радянських економічних умов, коли вони здійснювали свою діяльність під керуванням загального органу – тресту «Сантехмонтаж - 60». На початку 90-х років ці підприємства поступово почали відокремлюватися й створювати на першому етапі орендні підприємства, а потім – закриті акціонерні товариства. У результаті таких перетворень кожному з них дісталася деяка частка капіталу. У 1996-1997 рр. спочатку на двох, а потім на трьох підприємствах мало місце перевищення суми нового капіталу над інвестованим. У 1998 р. такий результат мав місце на всіх досліджуваних підприємствах. Проте починаючи з 1999 р. результатом їх діяльності була менша сума нового капіталу порівняно з інвестованим. Однією з причин такої ситуації було неефективне розміщення капіталу. На основі проведених досліджень встановлено, що більша його частина була спрямована на створення матеріальних запасів, а в процесі реалізації – іммобілізована в дебіторській заборгованості [8]. Оцінюючи ефективність управління капіталом, слід зазначити, що не були виконані основні його функції: розширення обсягів виробництва, збільшення прибутків, зміцнення виробничого потенціалу. Аналіз показав, що поряд з перевищенням нового капіталу над інвестованим у попередньому році зменшувались загальні обсяги інвестованого капіталу в наступному році. Наслідком цього було скорочення обсягів реалізації будівельних робіт.

Таким чином, недостатньо говорити про розвиток підприємства ґрунтуючись лише на парадигмі, що новий капітал повинен бути більшим від інвестованого. Це правомірно у випадку, коли новий господарський цикл здійснюється на досягнутій в минулому році величині нового капіталу. Але якщо новий капітал використовується не тільки на забезпечення господарського циклу, а й на інші цілі, то величина інвестованого капіталу на наступний виробничий цикл буде меншою за величину нового капіталу минулого року. Підприємство неминуче почне скорочувати обсяги виробництва й реалізації продукції. Про розвиток можна говорити, спостерігаючи цілий ряд виробничих циклів [9].

Для забезпечення перевищення нового капіталу над інвестованим і створення передумов для розвитку будівельних підприємств важливе значення має відстеження капіталу на кожному етапі виробничого процесу і його облік.

На основі Стандартів бухгалтерського обліку в Україні рух капіталу як суми грошових коштів відображується на рахунку 31 «Рахунки

в банках». Цей рахунок необхідний для обліку наявності й руху грошових коштів. Кореспонденція інших рахунків з рахунком 31 подана в таблиці в [10].

Кореспонденція рахунку 31

По дебету з кредитом рахунків	По кредиту з дебетом рахунків
14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»
15 «Капітальні інвестиції»	15 «Капітальні інвестиції»
16 «Довгострокова дебіторська заборгованість»	18 «Інші необоротні активи»
18 «Інші необоротні активи»	30 «Каса»
30 «Каса»	31 «Рахунки в банках»
31 «Рахунки в банках»	33 «Інші грошові кошти»
33 «Інші грошові кошти»	35 «Поточні фінансові інвестиції»
34 «Короткострокові векселя отримані»	36 «Розрахунки з покупцями і замовниками»
35 «Поточні фінансові інвестиції»	37 «Розрахунки з іншими дебіторами»
36 «Розрахунки з покупцями і замовниками»	39 «Витрати майбутніх періодів»
37 «Розрахунки з іншими дебіторами»	41 «Пайовий капітал»
41 «Пайовий капітал»	45 «Вилучений капітал»
42 «Додатковий капітал»	46 «Неоплачений капітал»
45 «Вилучений капітал»	48 «Цільове фінансування»
46 «Неоплачений капітал»	50 «Довгострокові позики»
48 «Цільове фінансування»	51 «Довгострокові векселя видані»
50 «Довгострокові позики»	53 «Довгострокові обов'язки по оренді»
55 «Інші довгострокові обов'язки»	55 «Інші довгострокові обов'язки»
60 «Короткострокові позики»	60 «Короткострокові позики»
63 «Розрахунки з постачальниками»	62 «Короткострокові векселя видані»
64 «Розрахунки по податкам та платежам»	63 «Розрахунки з постачальниками»
65 «Розрахунки по страхуванню»	64 «Розрахунки по податкам та платежам»
68 «Розрахунки по іншим операціям»	66 «Розрахунки по оплаті праці»
69 «Доходи майбутніх періодів»	67 «Розрахунки з учасниками»
70 «Доходи від реалізації»	68 «Розрахунки по іншим операціям»
71 «Інший операційний доход»	69 «Доходи майбутніх періодів»
73 «Інший фінансовий доход»	76 «Страхові платежі»
74 «Інші доходи»	84 «Інші операційні витрати»
76 «Страхові платежі»	85 «Інші витрати»
	90 «Собівартість реалізації»
	91 «Загальновиробничі витрати»
	92 «Адміністративні витрати»
	93 «Витрати на збут»
	95 «Фінансові витрати»
	93 «Витрати на збут»
	95 «Фінансові витрати»

Таким чином, практика підприємницької діяльності потребує системного підходу до обліку капіталу, який був би орієнтований на розвиток підприємства. Облік капіталу в сучасному ринковому середовищі треба здійснювати в двох аспектах: по-перше, як суми грошових коштів, що інвестується для забезпечення виробничого процесу протягом року, а, по-друге, як суми грошових коштів, що одержана в результаті цього процесу.

- 1.Бернштейн Леопольд А. Анализ финансовой отчетности: Теория, практика и интерпретация / Пер. с англ.. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 623 с.
2. Бланк И. А. Управление использованием капитала. – К.: Ника-Центр, 2002. – 656 с.
- 3.Бригхем Ю., Гапенски Л. Финансовый менеджмент. Т.1 / Пер с англ. под ред. В.В.Ковалева. – СПб.: Экономическая школа, 1998. – 497 с.
- 4.Грузинов В. П. и др. Экономика предприятия: Учебник для вузов / Под ред. В.П.Грузинова. – М.: Банки и биржи, ЮНИТИ, 1999. – 535 с.
- 5.Маркс К. Капитал. Критика политической экономии. Т. III. Кн. 3. Процесс капиталистического производства, взятый в целом. Ч.2. – М.: Политиздат, 1978. – С.509-1084.
- 6.Маршалл А. Принципы экономической науки. Т.1 / Пер. с англ. – М.: Изд. группа «Прогресс», 1993. – 416 с.
- 7.Рикардо Д. Сочинения. Начала политической экономии и налогового обложения. Т.1 / Пер. с англ. – М.: Госполитиздат, 1955. – 360 с.
8. Мамонов К.А. Особенности движения капитала на предприятиях строительного комплекса // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вып. 46. Серия „Экономические науки”. – К.: Техніка, 2002. – С.151-154.
- 9.Мамонов К.А. Капитал как индикатор развития предприятия // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вып. 34. Серия „Экономические науки”. – К.: Техніка, 2001. – С.102-104.
- 10.Инструкция по применению Плана счетов бухгалтерского учета активов, капитала, обязательств и хозяйственных операций предприятий и организаций, утвержденная приказом Министерства финансов Украины от 30 ноября 1999 г. №291.

Отримано 15.10.2003

УДК 330.322 (477)

В.В.РОМАНЕНКО

Полтавський національний технічний університет ім. Юрія Кондратюка

ПРОБЛЕМЫ ФОНДОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИОННОГО РЫНКА В УКРАИНЕ ТА ЇІ РЕГИОНАХ

Здійснено аналіз фондового ринку в Україні в умовах удосконалення корпоративних відносин. Визначено складові структури фондового ринку в Полтавській області, проблеми його професійних учасників у регіоні.

Постановка проблеми в загальному вигляді викликана необхідністю визначення закономірностей розвитку фондового ринку в Україні в умовах реалізації Указу Президента України “Про концепцію державної регіональної політики”. Тобто проблема полягає в обґрунтуванні